

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemanje pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 16. novembra 1900.

Politični oddelek.

Kandidatura dr. Šusteršiča.

Čim je bila razpuščena poslanska zbornica, oglašili smo se z željo, naj bi obe slovenski stranki gledali na to, da se vzlic vsem nasprotstvom in vsem bojem ohranijo pogoji skupnega delovanja vseh slovenskih poslancev v državnem zboru, naj se vse stori, da bodo vsi slovenski poslanci tudi v prihodnjem državnem zboru zbrani v jedoem samem klubu.

Z zadovoljstvom konstatujemo, da prav časopisje katoliško narodne stranke z veliko vnemo povdarja potrebo jednosti v slovenski državnozborni delegaciji in apeluje na volilce, naj pošljejo v državni zbor samo take moče, ki so voljni vstopiti v skupni klub. Res je sicer, da se to povdarja šele od tedaj, kar se je raznesla govornica, da narodno-napredni poslanci ne mislijo vstopiti v skupni klub, ali načelno stališče katoliško-narodne stranke s tem nič ne izpremeni. To načelno stališče je toliko večje važnosti in se mora toliko bolj povdarjati, ker je popolnoma neresnično, kar se govori o taktiki bodočih poslancev narodno-napredne stranke. Poučeni smo natančno o položaju v tem oziru in vemo zanesljivo, da narodno-napredna stranka nikakor ni nasprotna skupnemu klubu vseh slovenskih in hrvatskih državnih poslancev. Narodno-napredna stranka želi sama tak klub, in kar bode izvoljenih njenih poslancev, bodo vsi pripravljene vstopiti v tak skupen klub. Zahtevali bodo samo malenkostno premembo dosedanjega klubovega programa in sicer tako premembo, da pride program državnozbornskega vsaj deloma v soglasje s programom stranke. Zahtevali bodo samo, naj se iz programa državnozbornskega kluba izloči, kar nasprotuje programu stranke, da narodno-napredni poslanci ne bodo na

Dunaju zastopali teženj, ki jih doma pobijajo.

Taka prememba programa skupnega državnozbornskega kluba, se bo pač lahko dosegla, saj meri na to, naj ostane v programu vse, kar je skupno vsem slovenskim in hrvatskim strankam, izpusti pa naj se to, v čemur si te nasprotujejo, tako da bodo zastopniki teh strank imeli svobodne roke v taci zadevah, v katerih si nasprotujejo, sicer pa bodo zlasti v narodnih stvareh lahko skupno hodili. To je dobro znamenje, in zato lahko hladnokrvno motrimo nastali volilni boj.

S kandidaturo dr. Šusteršiča pa se je ustvarila nova nevarnost za skupni državnozbornski klub, in sicer nevarnost, ki bo zvalila vso odgovornost na katoliško-narodno stranko, ako se ne doseže skupen klub. Ta nevarnost tiči v osebi dr. Šusteršiča samega.

Znano je, da se je tedaj, ko so nemške stranke obelodanile svoj binško program, snovala velika akcija, zoper zahteve tega programa. Župan Hribar se je v tem oziru dogovarjal s poslancem Povšetom in s poslancem dr. Ferjančičem, in sklenilo se je, sklicati velik shod, ki naj bi v imenu vsega slovenskega naroda protestoval zoper nemški binško program. Ta akcija je bila velikanske važnosti, toda nemški klerikalci je ne bi bili radi videli in so vplivali na to, naj se prepreči. In res se je zgodilo, česar bi pač ne bil pričakoval noben rodoljub. Katoliško-narodna stranka se je skrila pod neke brezpomembne formalnosti ter odpovedala svoje sodelovanje.

Samo to dejstvo bi se še dalo pozabiti, ali način, na kateri se je sodelovanje odpovedalo ni pozabljivo. V imeni katoliško-narodne stranke je namreč pisal dr. Šusteršič, sedanji kandidat za peto kurijo, vodstvu narodno-napredne stranke tako skrajno razžaljivo pismo, da je od tedaj nemogoče vsako občevanje z njim, dokler za tisto pismo ne da javnega zadoščenja.

Dr. Šusteršič je tedaj pisal vodstvu narodno-napredne stranke, da se poslanci katoliške stranke z narodnimi poslanci še k jedni mizi ne vsedejo k posvetovanju o čisto-narodnih zadevah. Pisal je to na svojo roko, in deželni poslanci katoliško-narodne stranke so to izjavo tudi oficielno obsojali in dali za svoje osebe narodno-napredni stranki popolno zadoščenje. Dr. Šusteršič sam pa za to krvavo žaljenje narodno-napredni stranki še do danes ni dal zadoščenja, in s tem je že dano stališče, ki ga bo moral zavzeti vsak poslanec narodno-napredne stranke proti njegovi osebi.

Narodno-napredni poslanci bodo morali iz samospoštovanja zahtevati zadoščenja od dr. Šusteršiča za rečeno žaljenje, cziroma, če dr. Šusteršič tega zadoščenja ne bo hotel dati, bodo morali zahtevati, da se dr. Šusteršič ne sprejme v skupni klub.

V tem tiči omenjena velika nevarnost za skupni klub. Ta nevarnost je toliko večja, ker se je bati, da se dr. Šusteršič ne bo hotel ponižati in prositi odpuščanja, pač pa bo skušal poslanec katoliško-narodne stranke potegniti za seboj, tako da bo katoliško-narodna stranka razbila skupni klub in razdrla jedinstvo slovenske državnozbornske delegacije. Odgovornost za posledice bo zadela samo njo in ta odgovornost bo toliko večja, ker se zdaj v času volitev s tako veliko vnemo zavzema za skupni klub in s tako velikim navdušenjem zagovarja potrebo jedinstva mej slovenskimi državnozbornskimi poslanci.

V jedinstvu je moč. Tako se zdaj pogostoma čuje. Kdor pa to priznava, mora tudi biti pripravljen na žrtve v korist jedinstva. Narodno-napredna stranka je pripravljena na žrtve in bo zahtevala samo tako promembo programa, s katero so zadovoljni tudi hrvaški poslanci isti gotovo niso „liberalci“. Nasprotno pa mora tudi katoliška stranka kaj žrtvovati in to je v tem slučaju oseba dr. Šusteršiča. Ako dr. Šusteršič za označeno smrtno žaljenje neče dati zadoščenja, se sme od katoliške stranke pač s polno pravico zahtevati, da opusti kandidata, ki je ovira slogi mej poslanci, in da mesto njega zopet postavi dr. Kreka, sicer se bo reklo, da jej sploh nič ni za jedinstvo mej poslanci!

Politični pregled.

Notranji položaj stoji v znamenju bosanskih železnic. Kompromis, ki ga je sklenila dunajska vlada z madjarsko vlado obsojajo vse stranke, izvzemši dunajske antisemite. To postopanje antisemitov svedoči dobro, kako je razmerje mej vlado in antisemiti. Vlada bo imela s svojo predlogo o bosanskih železnicah jako težko stališče v parlamentu, zgodi se celo lahko, da se poda proti nji predlog na obtožbo.

Volilno gibanje postaja, čim bolj se bliža termin volitev, vedno živahnejše. Poročila seveda ne obsezajo drugega zanimivega kakor imena kandidatov in imena krajev, kjer je bil kak shod razgan. V Gališki je ves vladni aparat v službi stancikov. Staročeška stranka ne postavi kandidatov, v Dal-

maciji pa se je mej narodno in mej pravaško stranko ter Srbi sklenil kompromis

Deželni zbori. — Vlada misli sklicati nekatere deželne zборе sredi meseca decembra namreč mej 15. in 23., druge pa šele po Božiču. Zasedanje bo trajalo k večjemu šest dni in bo povsod pred novim letom končano

Nemški nacionalci in Schönererjanci so imeli doslej v Šleziji skupno vodstvo. Ker pa Schönererjanci nemške nacionalce brez pardona preganjajo in jih skušajo popolnoma odriniti, so jim nacionalci odpovedali prijateljstvo in jim naznanili, da bodo v prihodnje hodili svoja pota.

Ogrska. — Ogrski državni zbor je sprejel zakon o odpovedi nadvojvode Franca Ferdinanda glede pravic njegove žene in njegovih bodočih otrok do prestola. Madjari so o tej stvari delali kroni samo zategadelj sitnosti, da so na ta način pri bosanskih železnicah laglje dosegli, kar so zahtevali.

Angleška — Ministrski predsednik, lord Salisbury je odložil portfelj ministrstva zunanjih del in obdrži, a ne več za dolgo, le še predsedstvo. Pri nekem banketu je Salisbury naslikal bodočo angleško politiko in s tem zapustil svojem nasledniku svoj politični testament. Dejal je, da je v zadnji vojni Anglija dokazala svojo vojno moč s tem, da je hitro in varno poslala skoro 300 000 mož čez morje 6000 milj daleč, kar se ne pozabi. Glede Kitajske je omenil dogovora mej Angleško in Nemčijo, ki jamči, da se Kitajska ne razdeli. Zanimivo je, kar je Salisbury rekel o „evropskem koncertu“, da ima namreč namen, ohraniti mir mej evropskimi vlastmi na ta način, da zavleče rešitev vsacega perečega vprašanja, kolikor časa je mogoče.

Vojna v južni Afriki, ki se je premenila v gverilavojno, se nadaljuje neizprosno. Buri dosegajo tu in tam prav lepe uspehe, kar pa seveda ne bo vplivalo čisto nič na usodo njih domovine. Maršal Roberts, ki se je izkazal ljudomilega vojskovodjo, zapusti v kratkem Afriko. Poveljstvo prevzame lord Kitchener, o katerem se poroča, da je jako krut, in da bo postopal z Buri tako, kakor postopajo Nemci s Kitajci.

Kitajska. — V nemških listih čitati je zadnji čas večkrat pisma, ki so jih na Kitajskem vojskujoči se nemški vojaki poslali svojcem v domovini. Iz teh pisem je razvidno, s kako bestijalnostjo in brutalnostjo se Nemci vojskujejo. Nemci pomore kar od kraja vse, kar jim pride pod puško. Vjeti Kitajci se kar na kratko postrele kakor psi. O vojakih družih narodov se kaj tacega nikdar ne čuje. Zdaj se vrše mirovna pogajanja. Združene velevlasti zahtevajo izpolnitev naslednjih pogojev: 1) Kitajska zgradi primeren spomenik na mestu, kjer je bil umorjen nemški poslanik Ketteler ter pošlje cesarskega princa v Nemčijo s cesarjevim pismom prosit odpuščanja; 2.) Vsi tega umora sokrivi principi in uradniki se kaznujejo s smrtjo; 3.) Kitajska plača velesilam primerno odškodnino; 4.) Trdnjava Taku in druge kitajske utrdbe se podero, in prepove se uvoz orožja in municije na Kitajsko; 5.) Tuji poslalniki dobe posebno stražo. Poroča se, da Kitajska teh pogojev ne sprejme.

Obrtnija.

Delavske organizacije.

V deželah z močno razvitim industrijalnim delom se že dolgo časa delavstvo fabrik organizira proti delodajalcem za boljše mezde, za skrajšanje delavskega časa, za sodeložništvo pri dobičkih podvzetja, sploh za zboljšanje gmotnega življenja. Zraven stremijo ti delavci po pridobitvi večje omike in zboljšanju vseh življenskih